

3/2018

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

EX LIBRIS

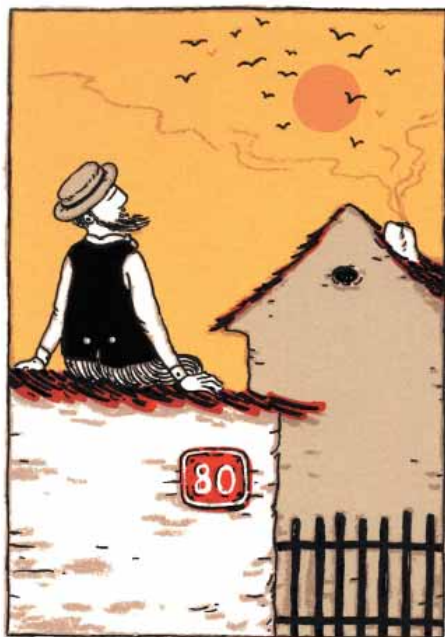
KAREL ŽIŽKOVSKÝ · 80

René Řebec, S1, 2018

KOŠILE ŠTASTNÉHO ČLOVĚKA – SBĚRATELE, MILOVNÍKA KRÁSNA A KRÁSŇYCH PROŽITKŮ

Byl jsem požádán, abych u příležitosti letošního životního jubilea dr. Karla Žižkovského napsal „několik slov“, která při jeho oslavách zatím vyslovena nebyla. Ačkoli moje posvěcení k tomuto je prabídňé, pokusím se tohoto úkolu zhostit. Nevím proč, ale první myšlenkou jsem

René Řebec, 51, 2017

se dostal do Sobotky, jinak letního sídelního města básníků, spisovatelů, grafiků, výtvarníků a milovníků umění. Ještě před 15 lety platilo takové rčení: **Ještěže je sobota, musíme být v Sobotce.** S Karlem Žižkovským jsem se seznámil právě tam, v Šolcově domě.

Pár chvil od Sobotky (jak vzpomíná Jaroslav Seifert) je vesnice zvaná Samšina, odkud je překrásný pohled na Trosky

a Český ráj. Název této vesnice evokuje osobnost RNDr. Karla Samšiňáka, CSc., – dlouholetého předsedy Spolku sběratelů a přátel exlibris a současně velkého přítele Karla Žižkovského. Sobotecko a tito dva protagonisté, to byly pojmy ve světě milovníků grafiky, exlibris a krásných tisků. Současně tito dva Karlové byli mostem přes rozbourěné moře mezi umělci a tiskaři na straně jedné a konzumenty uměleckých artefaktů a dobrého vína na straně druhé. Jen oni dokázali citlivě tlumit případné rozpory při zadání a realizaci příležitostných uměleckých tisků a exlibris nebo pořádání výstav. Dokázali vydávat bibliofilské knihy, tisky, pozvánky a výtvarně a literárně zdařilé novoročenky i bez kulatých razítek. V dobách nešťastně politických nebo později nešťastně ekonomických organizovali i sponzorovali slavnostní večery, výstavy, aukce, prezentace krásných knih, uměleckých kalendářů a sjezdy někdy i do míst, kam se dojet nedalo. Karel Žižkovský oslavil letos osmdesáté narozeniny v kruhu rodiny i svých přátel. Má jich hodně, a tak jedna oslava prostě nestačila. Slavil radostně a radost i rozdával.

Jeho přítel Karel Samšiňák by letos v lednu oslavil devadesáté páté narozeniny. Není již několik let mezi námi, ale je jistě ve vybrané společnosti svých uměleckých přátel mimo tento svět.

Vzpomínám si na dobu, kdy se oba Karlové v Národním muzeu v Praze sešli na slavnostním večeru Spolku českých bibliofilů, a to dne 26. 2. 1993. Přítomni byli vedle výtvarníku a uměleckých tiskařů rovněž členové Spolku sběratelů a přátel exlibris, Klubu přátel Hollaru, zástupci Plzeňského prazdroje (i s pípou), zástupci obce Samšina, redaktoři České-

ho rozhlasu, baráčníci z Chodska (i s koláči). Oslava byla velká, veselá a dlouhá. Vzpomínalo se i na svatbu občanů Samsšiny, která proběhla v hostinci vedle hradu Kost. Oba Karlové se svými početnými hosty, ač nepozváni, během hodiny změnili svým osobitým humorem tuto veselku na veselý dvoudenní sjezd uměleckých spolků. Ač se traduje, že Žižka se svým vojskem hrad Kost vůbec nenalezl, Žižkovský to dokázal a Samsšínák zase na veselce dokázal (na základě občanského průkazu), že mezi občany Samsšiny patří.

Dlouho se potom v Praze vypravovalo, že před vchodem do Národního muzea bylo možno onoho dvacátého šestého února v pozdních večerních hodinách zdarma dostat točenou Plzeň a chodské koláčky.

V Indii se říká, že bude šťastný ten, kdo si oblékne košili šťastného člověka. Děkuji Karlu Žižkovskému, že mi svou košili půjčil, a to jak v roce 1993, tak i letos v létě. Za všechny Tvé přátele Ti Karle děkuji za chvíle prožité i další chvíle budoucí s Tebou.

Karel Kropík

LASKAVÝ SVĚT MIROSLAVA HOURY

Zkontrolujeme-li datum narození Miroslava Houry, zjistíme, že by se byl 3. 8. 2018 dožil osmdesáti pěti let. Žel, tento mimořádný, trochu mohutný, laskavý člověk, rodák z Krhanic, se už se mnou neposadí k rozhovoru v Turf klubu, ani si spolu nečukneme sklenicemi bílého vína ve chvíli, kdy kreslí do naší „domovské knihy“, aby přidal svou svéráznou kresbu i pár vtipných vět k obrázku, který nakreslil při první návštěvě. „Kdy to bylo, Miroslave, nevzpomínáš si, ty, člověk s výjimečnou pamětí, absolvent

Pedagogické fakulty UK v Praze v ateliéru významných profesorů Cyrila Boudy, Karla Lidického a Martina Salcmána? Tak já ti pomohu, bylo to 23. 3. 1985, nakres-

Miroslav Houra, X3/2, 1995

lil jsi tuší tou tvojí dynamickou a hutnou linkou tři bosé muzikanty, na nebi svítí jedna hvězdička a k tomu jsi připsal text: Příště mi dej papír dřív, než začneš mluvit... To jako že jsem hovornej, ukecanej, ale vždyť ty jsi dovedl také moc krásně a dlouho vyprávět o svém kraji, kde jsi u té široké řeky zakotvil a dožil život!

Ta kresba přesně vystihuje slova kritiků:

věnuje se figurální malbě propojené s reliéfními polychromovanými rámy a v grafice používá černobílý, jen výjimečně barevný linoryt či dřevořez. Vždy vychází z jisté kresby, která hraje prim. Měl jsem rád tvé půvabné grafické listy i kresby prozrazující vitalitu a lásku k životu. A motivy? Nebyla ti cizí historie či krajina a zejména člověk, člověk, kterému jsi vtiskl laskavou podobu; žádného

Miroslav Hura, C4, 1975

gaunera, ale milého člověka jsi zachytil ve svých četných cyklech a na stovkách drobných lístků určených nám sběratelům. Stejného charakteru jsou příležitostné grafické lístky do bibliofilských tisků (Jan Skácel *Žena ve zvěrokruhu*, edice Biblos *Potopa*, soubor exlibris *Jezdci*, František Halas *Mladé ženy* a mnoho dalších).

Není divu, že tvá umělecká práce byla často oceněna nejen u nás, ale i v zahraničí, kde jsi vystavoval své grafické listy. Už v roce 1965 jsi získal cenu za ilustraci tvorbu a tvé rozsáhlé exlibristické dílo bylo oceněno poprvé zlatou medailí

v Perugii v roce 1973 na mezinárodní výstavě knižních značek. Tvůj výrazný, nezaměnitelný a dobře čitelný rukopis byl určitě rozhodující pro přijetí do SČUG Hollar už v roce 1967 a na všech společných výstavách jsi patřil mezi umělce, o jejichž talentu nelze pochybovat. Však zastoupení ve významných galeriích u nás (Národní galerie Praha, Moravská galerie Brno, Alšova jihočeská galerie Hluboká, Galerie Benedikta Rejta v Lounech atd.) i v zahraničí jsou toho důkazem. Kdybychom si mohli dnes sednout do některé kavárny či vinárny na okraji Prahy (v centru bychom neměli potřebný klid), určitě by se náš rozhovor po zhodnocení přítomných krasavic začal točit kolem umění a zvláště pak by se zaměřil na grafickou tvorbu, jež nás oba zajímala. Nevím, co bys prohlásil o současné práci tvůrců exlibris, ale určitě by ti vadilo stejně jako mně, že zájem se soustře-

Miroslav Hura, X3/2, 1973

dil převážně na tisky z hloubky, zatímco grafické lístky tištěné z dřevěných špalíčků, které měly v nedávné minulosti velký úspěch (František Kobliha, Emil Kotrba, Anna Grmelová, Cyril Bouda), či z linorytových matric (Josef Váchal, Ota Janeček, Karel Svoboda) jsou opomíjeny a měněny pouze v případě, že je autor „slavný“. Jenže my už se do té kavárny spolu nepodíváme, nebudeme hodnotit štíhlé

nohy krásných dívek, ani diskutovat o moderním či módním umění, protože ty jsi odešel do grafického ráje a tomu našemu sběratelskému hemžení se jen vesele usmíváš. Nevadí, zajdu si sám a toho třetího srpna si dám nalít dvojku vychlazeného tramínu, takhle přivřu oči, uvidím tvou milou obrýlenou tvář, upiju, mlasknu a řeknu pro sebe: Škoda, že tady nejsi se mnou, milý příteli!

Karel Žižkovský

ŽIVOTNÍ PERIPETIE ZARPUTILÉHO SAMOTÁŘE

(K nedožitém 95. narozeninám Jaroslava Klápště)

Malíř, grafik a ilustrátor bibliofilů Jaroslav Klápště se narodil 7. 8. 1923 v Záhoří u Železného Brodu. Byl členem SČUG Hollar a od roku 1996 rovněž členem SSPE. Jeho grafické práce jsou součástí sbírek Harvardovy univerzity v USA.

Jako syn železničního inženýra, který stavěl tratě a mosty byl s „dráhou“ osudově svázán – počínaje totálním nasazením v letech 1942–1945, kde se setkal se spisovatelem Bohumilem Hrabalem při práci pomocného dělníka, přes trvalé bydlení v Turnově poblíž nádraží a časté pendlování vlakem do Liberce, Prahy, Ústí nad Labem a Mostu až po fatální úraz na turnovském nádraží v sychravém počasí na Dušičky v roce 1988.

Za neskutečný zázrak považoval své poválečné přijetí na VŠUP v Praze do ateliéru **Františka Tichého**, který byl tehdy na vrcholu tvůrčí popularity. Přijati byli i další dva za války totálně nasazení – Dalibor Matouš a Zbyněk Sekal. Zkouška trvala tři dny, a protože spal v nádražní čekárně, byl u zkoušky nevyspalý, zvalený a neholený a proti suverénním praž-

ským uchazečům zdánlivě bez šance. Ale byl přijat a v ateliéru se navíc sešla skupina studentů podobného smýšlení jako např. Mikuláš Medek, Stanislav Podhrázký a Jiří Lehoučka. Mistr Tichý je prý zpočátku obcházel s nasupenou

Jaroslav Klápště, C4, 1993

tváří a zaryté mlčel. Po několika měsících však napětí povolilo a začal všem tykat. Rok 1948 přinesl nečekaný obrat – Tichý se odmítl přizpůsobit komunistickému režimu a hrozila likvidace jeho ateliéru. Jako východisko z rostoucí nervozity a hysterických výjevů Tichého zvolili čtyři žáci přestup do pokojnějšího prostředí – k moudrému a nesmírně vzdělanému **Emilu Fillovi**. Oba profesori natrvalo poznamenali tvorbu Jaroslava Klápště. Zatímco jeho malířská tvorba vychází očividně z odkazu Emila Filly, grafika vy-

povídá o spřízněnosti s poetikou Františka Tichého.

Přišel však další zvrat – po studiu dva roky vojny a po roce 1952 dostali žáci Tichého a Filly cejch formalistů – modernistů, kteří porušují alšovskou národní tradici a nepřizpůsobují svoji tvorbu duchu socialistickému realismu. S Daliborem Matoušem odešel z Prahy a vstoupil do severočeské pobočky Ústředního sva-

návštěvě svého syna-archeologa. Místo v milované půvabné krajině rodného Pojizeří a Českého ráje žil nyní v krajině pustošené těžbou uhlí, které muselo ustoupit i starobylé město Most. Jeho zamyšlený a niterný pohled krajináře se zdramatizoval. Již před ním jeho profesor Filla vytvářel nostalgická panoramata Českého středohoří tušovou kresbou kombinovanou akvarelem a kvašem.

Jaroslav Klápště, C4, 1996

zu československých výtvarných umělců, kde měl možnost vystavovat. Zajímavý je jeho podíl na výstavbě Hubáčkovy vysílací věže a hotelu na Ještědu pozoruhodnou mříží složenou z desítek fragmentů zašlé slávy selského stavu, posbíraných na smetištích a zapomenutých místech okolních vsí.

Dalším osudovým mezníkem v jeho životě byl bezesporu dlouholetý tvůrčí pobyt v Mostě v severozápadních Čechách, který začal v roce 1973 po letní

Jaroslav Klápště, C4, 1993

Klápště však zvolil ve svých kvaších téma zdevastované krajiny a vytvořil **memento zániku starého Mostu** v době jeho nelítostné demolice. Jako malíř-myslitel a filosof rozšířil svůj pohled o dimenze pomíjivého času a věčnosti.

Jeho postupný příklon k osamělému životnímu způsobu co nejbliže k přírodnímu prostředí mu poskytla líbezná roubená chalupa se stodolou v **horské obci Čikvásky** na Semilsku. Počínal si podobně jako básník a grafik Bohuslav Reynek v Petrkově, který v tichém ústraní vytvořil jedinečné dílo. Souvislost s Reynkem je zřejmá i upřednostněním grafické techniky **suché jehly**.

Cením si jeho suchých jehel víc než obrázků. Svou grafickou tvorbu osamostatnil po formální i obsahové stránce. Zbavil ji na rozdíl od přítele Vladimíra Komárka

závislosti na malbě. Jde o nezaměnitelný svět svébytné autorovy fantazie – fragmenty vznášejících se bezhlavých těl, ruce, prsty, ptáky s mohutnými zobáky, váhy, ciferníky, klíče, půlměsíce a další symboly. Drsné, syté a rozsochaté vrypy jehlou se při tisku rozpíjejí do papíru. Po-

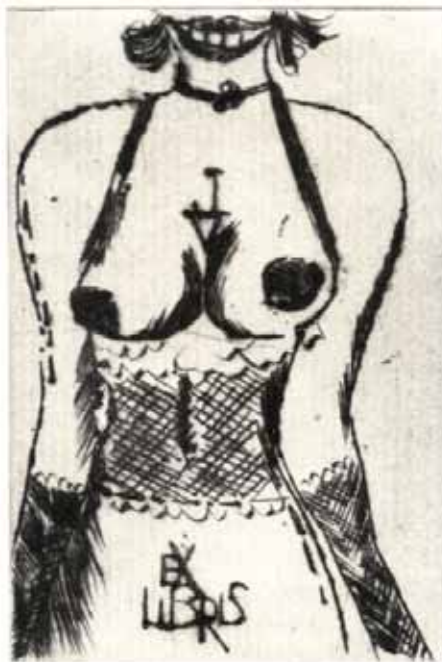

Jaroslav Klápště, C4, 1996

stavy jsou zachyceny v pádu, či v pohybu – někdy až zběsilém. Zvláště práce v posledním desetiletí života jsou vrcholem jeho grafické tvorby, hodné důstojného pokračovatele F. Tichého. Dokladem toho jsou akty na téma *Píseň písni* vydané v edici *Biblos* (z roku 1999) nebo čtyři přílohy k bibliofilii *Zrcadlo času* přítele Ludvíka Kundery. Stejně skvělá je ilustrace Havrana A. E. *Poa* či skvělé tři volné listy do Seifertova Pražského triptychu z r. 1983. Velkou řadu grafických listů uvedl do sběratelského oběhu tiskař Petr Kábrt, kterému za to vděčný Klápště odkázal svou celoživotní grafickou tvorbu. Ve své knižní monografii, jejíž vydání se krátce před smrtí dožil, píše: „Tiskl jsem vždy jen několik listů, nebyly určeny široké veřejnosti. A neměl jsem čas se s tisky patlat. Teprve v posledních letech **mi osud přihrál vynikajícího tiskaře Petra Kábrta**, který oživil i desky léta odpočívající. Nekonečná trpělivost,

pokora, náročnost a řemeslný fortel – to jsou vlastnosti tohoto muže. Jemu patří dík za konečnou podobu většiny mých listů.“

S Jaroslavem Klápště mne seznámil přítel Vladimír Mikule. Byl to on, kdo nakonec přemluvil Mistra, aby svolil k historické „velenávštěvě“ účastníků zájezdu ústecké pobočky KPVU do jeho venkovského ateliéru v Čikváskách. Uskutetnila se v létě roku 1985. Skutečně jsme vystoupali naším autokarem klikatou silničkou až nahoru na samý závěr vesnič-

Jaroslav Klápště, C4, 1995

ky, kde na samotě na kopci stála hledaná chalupa se stodolou. Cesta dál nevedla, byli jsme na konci civilizace, ale byl odtud fantastický výhled do údolí a na rázovité podhůří Krkonoš. V ústrety nám přišla přívětivá a srdečná paní domu,

kteřá už pro nás na kachlových kamnech v prostorné seknici ohřívala vodu na výbornou karamelovou kávu servírovanou s tradičním moučником z její jugoslávské kuchyně. Nefalšovaný zájem více než padesáti milovníků umění udělal Mistrovi radost a o dotazy nebyla nouze stejně jako o ukázky malířových prací deponovaných v sousední stodole. Na adresu svých přátel a příznivců ve své monografii napsal:

„Také jejich účast byla pro mne nesmírně cenná, žil jsem v osamění, venkovskou samotu jsem pro svou práci potřeboval, ale zároveň jsem jí trpěl. A právě tito lidé, ostatně nevšední, mi pomohli neutéct od práce, zdánlivě ztracené. Nikdy jsem jim vlastně řádně nepoděkoval. Činím tak hlasitě aspoň nyní.“

Měl jsem ještě jednu možnost si s Místrem popovídat. Bylo to zjara v roce 1989, pár měsíců po již zmíněném těžkém úrazu na železničním nádraží v Turnově, který sice přežil, ale nakonec za cenu amputace jedné končetiny. Hospitalizován byl nejprve v Turnově a poté v Praze-Střešovicích. Nakonec ve fázi rehabilitace pobýval krátce v ústeckém pavilonu protetiky, kde byla příležitost k osobnímu setkání. Po osmi měsících se vrátil domů do milovaných Čikvásek, kde začal pracovat se stejným nezdolným elánem jako dřív. Na konci svého života se dočkal kýženého **uznání** na několika významných autorských výstavách a také tři roky před smrtí v roce 1996 na v pořadí devátém chrudimském trienále dosáhl nejvyššího ocenění mezi tvůrci knižních značek.

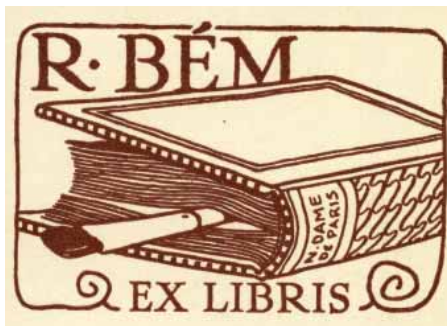
Zásluhou J. Štorka vydal Spolek Soupis 125 exlibris Jaroslava Klápště, SSPE Praha 2001.

Jiří Ort

PO STOPÁCH VOJTĚCHA PREISSIGA V JEHO RODNÉ OBCI

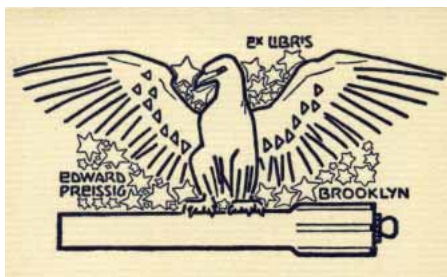
(K 145. výročí narození spoluzakladatele moderní české grafiky)

Nedávno při cestě z Ústí nad Labem na vernisáž v teplické galerii Zahradní dům jsem si „odskočil“ do nedaleké obce **Světéc u Bíliny**, abych konečně poznal **Preissigovo rodiště**.

Vojtěch Preissig, P1, 1908

Obec před pár lety oslavila 800 let trvání a já se v jubilejní publikaci vydané v roce 2009 k této příležitosti dozvěděl více podrobností o jeho narození. Tenkrát se v německých Sudetech v 2. polovině 19. století vedly úřední a farní matriky zásadně v německém jazyce. Proto první **český matriční zápis** v obci Schwaz (Světci) je něčím neobyčejným. Oznamuje, že se panu Eduardu Preissigovi (*1838), důlnímu inženýrovi, a jeho ženě Bertě (*1844)

Vojtěch Preissig, P1, 1897

Vojtěch Preissig, P3, 1936

Vojtěch Preissig, C3, 1909

narodil dne 31. července 1873 syn Vojtěch jako třetí dítě z budoucích osmi. Stalo se tak ve vile dolu Jakobi, později známějším pod názvem Lotte-Marie. Dočetl jsem se, že tento zápis učinil na přání šťastného otce administrátor Josef Vavrouš. O rok později vepsal kněz Jan Vondrouš česky ještě narození jeho sestry Milady, načež se čeština na mnoho let opět vytratila.

Byl jsem zvědavý, zda se dnes obec odhodlala alespoň ke skromné adoraci svého nejslavnějšího rodáka, jako to okázale učinilo za první republiky místní obecní zastupitelstvo pod záštitou celorepublikových institucí u příležitosti Mistrových šedesátin a jeho definitivního návratu z emigrace.

Tehdá o prvním červencovém víkendu 1933 se dvoudenních oslav zúčastnila celá Preissigova rodina. Na jeho počest uspořádala sokolská jednota večerní akademii v sále světecké sokolovny. Následující den pokračovala oslava na prostranství před českou školou v Kostomlatské ulici zdravicemi, projevy a přednáškou Artura Nováka, ředitele Hollaru, o životě a díle Mistrově. Poté mu starosta Josef Schläger udělil čestné občanství obce a spolu s diplomem pře-

dal obraz od Jaromíra Stretti-Zamponiho. Za zvuků státní hymny byla stržena rouška z pamětní desky umístěné na budově školy. Mistrův reliéfní portrét vytvořil ak. sochař Josef Jiříkovský, desku ze švédské žuly dodala firma Fiala z Duchcova. Na závěr si účastníci prohlédli v areálu školy soubornou výstavu přenesenou z Topičova salonu v Praze. Obsahovala 50 grafík a kreseb s 20 ukázkami knižních ilustrací. Odpoledne byl uspořádán průvod všech spolků v obci a slavnost zakončena koncertem vojenské hudby v zámeckém parku.

Jako čestný host se Mistr Vojtěch Preissig za měsíc vrátil na oslavy 20. výročí založení zdejší Dělnické tělocvičné jednoty a zúčastnil se hodnocení schůze zastupitelstva, kde padlo rozhodnutí zřídit v budově české školy ve Světcí Preissigovo muzeum.

Je horké červencové odpoledne roku 2018 a já se blížím k cíli návštěvy. **Světéc** se nachází v rozsáhlé důlní pánvi ledvicke elektrárny. Nevábne okolí rozdrásané země svědčí dodnes o bezohledné intenzivní průmyslové exploataci území v údolí řeky Bíliny. Už zdálky mne vítají věže kostela sv. Jakuba Většího s přilehlým masivem budovy zrestaurovaného zámku, kde v přízemí sídlí OÚ a kde se

v krásných klenutých prostorách nachází nejen obřadní síň, ale i stálá expozice děl Preissigových navržená už v r. 1973 samotným prof. Tomášem Vlčkem. Na pravé straně zámeckého průčelí vedle hlavního vchodu je nyní umístěna zachráněná pamětní deska z r. 1933 sejmutá z bývalé školní budovy. Za starostování Soni Prachfeldové se vzhled obce výrazně zlepšil, počínaje revitalizací původních dřevin a dosadbou nových stromů v zámeckém parku, dokončením

a jeho šedivá a oprýskaná omítka připomíná spíše tovární objekt než honosnou vilu Lotte-Marie.

Původní venkovská náves dostala po demolici zchátralých objektů státních statků parkovou úpravu a byl jí ponechán název Preissigovo náměstí. Už 20 let zde

Vojtěch Preissig, výstavní plakát, 1907

rekultivace plochy bývalého dolu Lotte-Marie Elektrárnou Ledvice v roce 1993 a konče generální rekonstrukcí barokní fary přeměněné na kulturní a společenské centrum. Zde byla v roce 2007 otevřena Galerie Vojtěcha Preissiga. Preissigův rodný dům nelze přehlédnout, věžovitá architektura stojí na malé výšině

Vojtěch Preissig, agitační plakát, X3+T+L1, 1918

stojí lípa zasazená 28. října 1998 spolu se žulovým „patníkem“ s nápisem *Pamětní strom věnovaný české státnosti* podle návrhu akad. malíře a grafika M. Houry. Ten jako čerstvý absolvent PedF UK přišel v roce 1955 na umístěnku do Světce učít kreslení právě v době, kdy byla tato obec nejvíce ohrožena povrchovým dolem. Také jemu v r. 2003 obec udělila čestné občanství. A právem, vždyť ji považoval za své umělecké rodiště; ve světeckém zámku vystavoval u příležitosti oslav

svých 65. a zároveň 125. narozenin Vojtěcha Preissiga a obci věnoval kolekci svých grafik, které zde vytvořil před 40 lety. Další vernisáže výstav obrazů a grafik tohoto Preissigova obdivovatele a následovníka se tu uskutečnily ještě 8. 10. 1983 a na podzim roku 2009.

Život a dílo V. Preissiga si zaslouží naši mimořádnou pozornost a úctu. Jako **experimentátor a světoobčan** se podílel na formování moderního umění v několika metropolích – v Paříži, Praze, Bostonu a New Yorku, jako **malíř** byl vedle Františka Kupky jedním z průkopníků abstraktního umění, jako **grafik** je mj. tvůrcem nedostižných barevných leptů, které patří do zlatého fondu sbírek Národní galerie, jako **typograf** je autorem vlastního písma, jako **pedagog** a lektor-designér byl ceněný zejména za pobytu v USA a konečně jako vlastenec se účastnil 1. a 2. odboje.

Jiří Ort

Literatura:

Lucie Vlčková. *Vojtěch Preissig*, monografie. Nakladatelství Arbor vitae a Umprum Praha 2012, 223 s.

Pavel Koukal a kol. *800 let obce Světec*. Nakladatelství Kapucín, Duchcov v říjnu 2009.

K ŠEDESÁTÉMU VÝROČÍ ÚMRTÍ JAROSLAVA PANUŠKY

Malíř, ilustrátor a grafik Jaroslav Panuška, jeden z neoriginálnějších zjevů Mařákovy krajinářské školy, prožil dlouhých 86 let plodného života. Narodil se 3. 3. 1872 v Hořovicích. Jeho **malířská tvorba** je stylově rozmanitá: byl postupně představitelem neoromantismu, symbolismu, dekadence, secese a opětně malířem v duchu romantického realismu. Zejména svými fantaskními a pohádkovými

Jaroslav Panuška, X2, 1928

náměty, plnými tajemství, úzkosti a děsu, je nezaměnitelný. Hadovitým upírům, strašidlům, nočním mŕám, čarodějnicím, vodníkům a hejkalům sekundují svou groteskností pouze příšerky jeho předchůdce, malíře Hanuše Schweigera (1854–1912). Navzdory tomu, že po sobě zanechal mimořádně rozsáhlé dílo (jen

Jaroslav Panuška, X2, 1922

u maleb krajin odhaduje J. Valečka počet položek na několik tisíc!), na fundované zhodnocení jeho díla stále čekáme. Jaroslav Panuška zemřel 1. srpna 1958

v milovaném Kochánově a byl pochován na hřbitově v blízké Světlé nad Sázavou. Ve sbírkách Národní galerie je dodnes zastoupen jen sporadicky.

Užitě grafice a kresbě se věnoval okrajově, přestože jeho mimořádné kresebné vlohy oceňoval už prof. Maxmilián Pirner během Panuškovy ročníhó působení v jeho ateliéru na akademii, než přešel k Juliu Mařákoví.

Již jako známý **ilustrátor** knih o dávnově-

Jaroslav Panuška, reklamní plakát

ku, článků a povídek v oblíbených časopisech (Zlatá Praha) neváhal z existenčních důvodů přijímat i ryze komerční zakázky na zhotovení plakátů, pohlednic, reklamních a propagačních materiálů, např. pro firmu Otta, továrnu na mýdlo a prací prostředky v Rakovníku.

Co se týče **knížních značek**, vznikaly ve 20. letech minulého století pro okruh známých a přátel, jejich počet se odha-

duje pouze na tucet. O jejich soupis se pokusil F. Navrátil v r. 1957. V roce 1922 vytvořil tři dřevorytová exlibris pro rodinu Joklových, dále pro Josefa Koláře a příbramského soudce Josefa Švece, který byl Panuškovým dlouholetým přítelem. O šest let později vzniklo dalších pět opusů pro rodinu Kverkových. Podle Viktora Roubala rovněž existuje dodnes neznámá heraldická knižní značka zhotovená pro Františka Rašína z Ryzmburka. Raritou je ovšem exlibris pro jeho kamaráda **Jaroslava Haška**. Hašek si při svém pobytu v Lipnici nad Sázavou zamiloval pravou venkovskou zabijačku s následujícími vepřovými hody, proto mu na jeho přání Panuška namaloval na exlibris vepřovou hlavu na talíři.

Jaroslav Panuška, kresba, 1922

Spisovatel Radko Pytlík, znalec života a díla Haškova, soudí, že důvěrný vztah mezi nimi se prohloubil právě v souvislosti s Lipnicí. Od anarchisty Franty Saura se totiž Panuška v hospodě U Jelínků na Žižkově dozvěděl o zoufalé finanční situaci a neuspořádaném životě geniálního autora, který nemá potřebný klid k psaní. Přátelé z pražské bohémy (F. Sauer, E. A.

Longen, Z. M. Kuděj) usoudili, že by mu pomohl život na klidném venkově. Panuška neváhal a dal mu k dispozici svůj pronajatý pokoj v Invalidově hostinci v Lipnici od 25. srpna 1921 a založil ho pro začátek půjčkou pěti set korun. Hned první sešity *Osudů dobrého vojáka Švejka* měly velký úspěch u čtenářů a tak se Hašek postupně zbavil dluhů a dne 16. 6. 1922 si dokonce koupil přímo pod hradem Lipnicí domek, ve kterém pobýval se svou druhou ženou, Ruskou Alexandrou Lvovou (Šurou).

Přátelství mezi malířem a spisovatelem trvalo až do posledního dne Haškova života – 3. ledna 1923. V hostinci u Invalidů nakreslil Panuška poslední **portrét** živého Haška a pak rovněž jeho posmrtný portrét. Podle tvrzení J. Valečky byli malíř J. Panuška a Z. M. Kuděj, tulák a spisovatel, jedinými z Haškových kamarádů, kteří se zúčastnili jeho pohřbu v Lipnici.

Jiří Ort

Literatura:

Jaroslav Valečka st. *Jaroslav Panuška 1872–1958. Průvodce životem a dílem*. Hradec Králové 2016, 318 s.

Martina Schneiderová. *Jaroslav Panuška. Od pohádky k vědě*. Magisterská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2008.

Tomáš Vlček. *Jaroslav Panuška*, In *Umění*, roč. 27, č. 2, s. 175–176, 1979.

SOUTĚŽ V TVORBĚ EXLIBRIS K 37. KONGRESU FISAE V PRAZE

Jako člen šestičlenné poroty, jež zasedala ve dnech 24. – 25. května 2018 v Nové budově Národního muzea mohu prohlásit, že tentokrát se komise řádně zapotila, i když teploty nebyly tak vysoké jako v době, kdy tuto zprávičku píší, tj. 29. července na sv.

Annou, která se patrně někde zdržela a nepřinesla chladna zrána, jak praví staré přísloví.

Komise zasedala v bývalém prezidentském salonku, kde v minulosti sedával socialistický prezident Gustáv Husák, a dokonce členové poroty mohli navštěvovat i příslušné

Hamanishi Katsunori, C7, 2016

místnůstky skýtající blahodárnou úlevu. Ten radostný pocit, že konám do těžké porcelánové mísy jako soudruh prezident, mě nutil být zodpovědným členem komise a veškerou práci vykonávat pečlivě, stejně jako ostatní: Vladimír Suchánek, Rumjana Dačeva, Martin Manojlín, Miroslav Petřík a předseda Jiří Brázda. A důvod toho poctění? Představte si velké banánové krabice plné obálek a v každé obálce jeden účastník soutěže. Jen díky pečlivé přípravě M. Petříka a M. Manojlína, kteří odevzdali úmornou práci při třídění jednotlivých umělců i amatérů do obálek, mohla porota včas dokončit své dílo.

První kolo: první část listů soutěžících je rozložena na velkém stole a porotci obcházejí vystavené grafické listy, chvílemi se usmívají, jindy jen pokyvují hlavou

a pak zní ortel: tito postupují do dalšího kola, ostatní jsou vyřazeni. Pak druhá dávka a další a další, vždyť přihlášených prací bylo 1591 od 694 umělců z celého světa! Už chápete to pocení? Členové komise se dohadují o každém sporném soutěžícím. Nikdo nechce ublížit žádnému tvůrci těch drobných lístečků, a tak se bojuje a hlasuje. Dva dny trvala práce poroty, až konečně zůstalo po mnohokolové selekci pouze 232 umělců vybraných pro výstavu a blížil se závěr hodnocení. Na stole už ležely jen

Vladimir Zuev, C6+C2+C5+X6, 2016

grafické lístky 43 nominovaných, z nichž bylo nutno vybrat pět autorů, kteří získají ceny, a deset dalších, kterým bude uděleno čestné uznání. Velmi těžké rozhodování! Všichni vybraní autoři nejen splňovali veškeré podmínky stanovené soutěžním řádem, ale kvalita jejich listů byla tak vysoká a vyrovnaná, že někdy musel rozhodnout (podotýkám spravedlivě) předseda poroty, který měl dva hlasy.

Konečně! Vše zhodnoceno, ceny uděleny. GRAND PRIX získal japonský umělec HAMANISHI Katsunori. Čtyři ceny SSPE obdrželi: Vladimir ZUEV (Rusko), LIU Shuohai (Čína), Alexej BOBRUSOV (Rusko) a Konstantin KALYNOVYCH (Ukrajina). Teprve mezi autory, kteří získali čestná uznání, najdeme dva české umělce: Danielu BENEŠOVOU a Milana BAUERA. Možná se budete divit a možná si dokonce může někdo říct, že komise „nadržovala“, ale věřte, že tak poctivou po-

Milan Bauer, C3, 2018

rotu jsem ještě nikdy nezažil. A ten relativní neúspěch českých umělců? Mohu jmenovat hned několik důvodů: v první řadě je nutno přiznat, že mnoho předních českých tvůrců tohoto žánru se soutěže nezúčastnilo, umělci – členové poroty se soutěže nesměli zúčastnit a dále si připomeňme, že světová úroveň autorů drobné grafiky je velmi vysoká, o čemž se na kongresových výstavách sami přesvědčíte.

Velké poděkování patří Národnímu muzeu, které poskytlo prostory porotě a všemožně se stará o propagaci českého grafického umění mezi veřejností, o čemž svědčí i mimořádně zdařilá výstava exlibris **Ta kniha patří mně!** v Národním památníku na Vítkově. Věřím, že sběratelé budou s konečným výběrem listů, jejichž pestrost je velice široká, pro výstavu a katalog potěšeni.

Karel Žižkovský

EX LIBRIS HLOHOVEC

Známa medzinárodná detská súťaž má za sebou úspešný 16.ročník. Po minulých rokoch, keď sa počet účastníkov vyšplhal k rekordným hodnotám, došlo k poklesu. Možno to bolo ťažkou témou, ale organizátori dúfali, že svet okolo nás meniaci sa vysokým tempom bude pre deti dosta-

Doris Mänd, X3/2, 2016

točnou inšpiráciou. Celkove prišlo do Hlohovca 1.455 súťažných prác a návrhov od 1.292 mladých umelcov z 13 krajín. Návrhy na exlibris boli tradične najslabšou kategóriou, ale víťazná práca od 15ročnej Karyi Erdogan z Istanbulu zaujala čistou líniou a výrazne sa odlišovala od ostatných kresieb.

V kategórii Základné školy – originálny exlibris získali všetky ocenenia deti zo zahraničia. Prvé miesto patrí Kitty Dragonya z maďarskej Taty, druhé si podelili Liliana Gnap z poľského Krosna a Mikhas Shatsila z bieloruského Minska. Tretie miesto porota udelila Igorovi Zimanovi a Kristíne Speváčkovej zo Srbska.

Najkvalitnejšie grafiky prichádzajú v kategórii ZUŠ. Je pastvou pre oči pozerateľ sa na viacfarebné linoryty, či suché ihly, a preto porota nemá ľahkú úlohu. Prvé miesto odišlo do Estónska, získala ho 12ročná Doris Mänd, druhú priečku obsa-

dil Hoa Nguyen Xuan zo Šale, tretí skončili Zuzana Bujňáková zo Spišskej Belej a Szilárd Tóth zo srbskej Subotice.

Početne najviac zastúpená je voľná kategória pre deti od 6 do 11 rokov, kde zvíťazil Marek Jacik z Michaloviec.

Kristína Katuščáková, X3, 2016

V kategórii exlibris zhotovené za pomoci počítača (CGD) prišlo na prekvapenie organizátorov iba 28 prác, preto bola udelená iba jedna cena – získala ju Ronja Jogi z Estónska. Cenu SSPE si odniesla Kristína Katuščáková z Prešova.

Téma 17.ročníka, ktorý je vyhlásený od 1. septembra 2018, znie **Vrátme sa do rozprávky**. Organizátori chcú dať mladým tvorcom do rúk veľmi silnú zbraň – fantáziu. Tešíme sa na príbehy plné zvláštnych tvorov, princov, kráľov a princezien, na svet, kde rastliny a zvieratá rozprávajú ľudskou rečou a kde dobro víťazí nad zlom.

Chceme v prácach detí vidieť i súčasných hrdinov z moderných príbehov a bude vzrušujúce porovnávať, ako si s témou poradí súčasná generácia. Nový ročník je vyhlásený aj na pamiatku všetkých tvorcov bájok a rozprávok, predovšetkým na počesť slovenského folkloristu a zberateľa príbehov – Pavla Dobšinského, ktorý sa narodil pred 190 rokmi.

Uzávierka súťaže je 28. 2. 2019. Viac informácií možno získať na stránke www.elap-hlohovec.sk alebo adrese: info@elap-hlohovec.sk.

Vítazoslav CHRENKO

III. VLTAVOTÝNSKÉ SYMPOZIUM DROBNÉ GRAFIKY

Ve dňoch 6. – 9. júna 2018 sa konal v Týni nad Vltavou tretí ročník medzinárodného **Vltavotýnskeho symposia drobné grafiky**, organizovaný opäť Mestským centrom kultúry a vzdelávania a Mestským domom detí a mládeže. Oslovení výtvarníci z Česka, Slovenska, Poľska a Talie počas symposia vytvorili aspoň jedno grafické dielo na doporučené téma *Exlibris neboli knižná značka*. Organizátori symposia tak pripomínajú letošný stý výročie vzniku SSPE.

Jako milovník drobné grafiky a člen SSPE som sa na akciu vypravil. Zaujímalo ma, ako sa s témou výtvarníci vypořádajú, a čo pre ne znamená exlibris. **Milan Bauer** (*1960) z Plzne, ktorý vystudoval bechyňskou „keramičku“ a bol na sympoziu už potretý, dokončil triptych *Týnská zvířena*. Po kohoutovi a psu letos vytvoril rybu letiacu nad mestom. Pri tvorbe exlibris, ktorá vytvára od roku 1982, jej niekedy inšpirujú samotní objednávateľ. Napríklad čínsky sběratel ho přiměl k přečtení Dona Quijota, jeden český sběratel jej

inspiroval k nahlédnutí do ilustrovaných děl Julesa Verna.

Ze slovenského Hlohovce přijel grafik **Vítazoslav Chrenko** (*1952), jenž na sympoziu vytvoril dvě exlibris k 100. výročí SSPE. Je synem známého slovenského grafika, v prostředí exlibris vyrůstal a již v deseti letech si udělal své první exlibris. Aktivně je však tvoří až posledních

Vítazoslav Chrenko, X3, 2018

deset let po onemocnění a smrti svého otce. Miluje písmová exlibris, mezi jeho špičková témata patří slovenské hrady a zámky. Je velkým popularizátorem grafiky mezi dětmi a mládeží.

Zkušený linorytec **Zbyněk Hrabá** (*1960) z Prahy, byt již vytvoril několik exlibris, je v jejich tvorbě na začátku; jeho návrh loga k letošnímu 37. kongresu FISAE v Praze se stal vítězným. Umělec je obdivovatelem Josefa Váchala, jehož dokonce hrál i ve filmu. Má rád přírodní

témata (tvoří krásné linoryty ze Šumavy) a zátiší.

Josef Odráška (*1945), bývalý pedagog SUŠ Ostrava a učitel Petry Herotové, iniciátorky vltavotýnských symposií a současné kurátorky městské galerie, vymyslel na tomto sympoziu technicky netradiční exlibris: oboustranný tisk ve formě knižní záložky. Na ní je krokodýl, který „žere knihy“. Podle jeho soudu má exlibris v Česku vysokou výtvarnou úroveň. Mnoho českých grafiků vytváří exlibris objednavatelům do celé Evropy. Podle jeho názoru musí i zde být inovace a není možné ve 21. století tvořit grafiku jako třeba v 18. století.

Ředitel Městského domu dětí a mládeže Týn nad Vltavou pan **Miroslav Petřík** (*1959), pedagog výtvarného klubu, jehož žáci jsou velmi úspěšní i na mezinárodních soutěžích v tvorbě exlibris, zvolil téma secesní vily obrostlé vínem. S tvorbou exlibris začal v roce 1984. Rád tvoří portréty a architekturu. Výtvarný svět a jeho sběratelé mu obohacují život.

Italská výtvarnice **Cecilia Chiavistelli** (*1957) zavítala do jižních Čech až z renesanční Florencie. Sama se věnuje propagační grafice, ale toto sympozium pojala jako jedinečnou výzvu. Vytvořila netradičním postupem (tiskem na jemný stříhový papír) exlibris s motivem počátečních písmen týnské Galerie U Zlatého slunce.

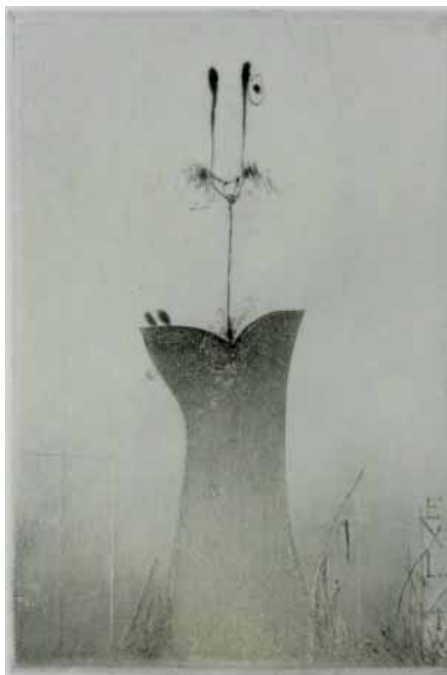
Nejmladší účastníci sympozia byla **Anna Maria Szalwa** (*1994), sympatická ilustrátorka knih a studentka 4. ročníku Akademie umění a designu v polské Vratislavi. Na moji otázku, zda zná mladá generace výtvarníků pojem exlibris, mi odpověděla: „Ve Vratislavi říkáme, že grafik, který neví, co je exlibris, není dobrým grafikem, protože nezná dějiny grafického umění.“

Ve dnech 30. 6. – 26. 8. 2018 byly grafiky těchto výtvarníků vystaveny v Městské galerii Týn nad Vltavou / Domě U Zlatého slunce. Vernisáže se jako hosté zúčastnily grafičky Eva Hašková a Marie M. Šechtlová. Studenti a studentky OA, SOŠ a SOU Třeboň, obor Uměleckořemeslné zpracování skla, vytvořili plastiky, jež tematicky souzněly se zaměřením letošního sympozia.

Alois Sassmann

GLIWICE 2018

Je to trvalka! Letos polští pořadatelé uzavřeli již dvanácté pokračování této exlibristické soutěže. Žádný přesný námět tentokrát nepožadovali, což může mít svoji přitažlivost. A tak známostí, které zřejmě soutěž požívá, přilákala

Josef Werner, C3+C4, 2018

slušný počet 171 umělců z 33 zemí. To v kategorii „exlibris klasické“. Dalšíh 37 umělců ze 7 zemí v kategorii „exlibris digitální“. Přirozeně soutěž obeslalo nejvíce umělců z Polska. Na druhém místě přes deset tvůrců z Turecka! Těsně pod deset jich bylo z Itálie a Mexika. Více než pět z Argentiny, Běloruska, Bulharska, Číny, Japonska, Ruska a rovněž šest od nás! Byli to podle abecedy – Eva Hašková, Pavel Hlavatý, Miroslav Hlinka, Zbigniew Kubeczka, Miroslav Pošvic a Vlastimil Sobota. Ze Slovenska Vítazoslav Chrenko a Ondrej Revický. Digitální části se od nás a ze Slovenska nezúčastnil nikdo. První cenu si odnesl Josef Werner z Německa, druhou Ryszard Balon a třetí Rafał Nowicki, oba z Polska. Čtyřem výtvarníkům byla udělena čestná uznání a osmi pak uznání od členů poroty, jejímž členem byl náš Günter Hujber.

Josef Chalupský

TRI VÝSTAVY K JUBILEU

Na oslavu 100. výročí vzniku Československé republiky a našho zberateľského spolku SSPE sme sa rozhodli usporiadať tri výstavy v malebnom múzeu v Bystřici pod Lopeníkem; každá trvala mesiac. Návštevníci tejto moravskej obce sa mohli zoznámiť s exlibrisovou tvorbou od apríla do konca júna 2018.

Prvou bola autorská výstava Viktora Chrenka (1921–2010) pod názvom Čarovný detail, druhou prezentácia prác Vítazoslava Chrenka s titulom Nasledovník a tretou bol výber známych osobností českej grafiky z mojich súkromných zbierok. A. Antonová, D. a K. Benešovi, J. Bouda, M. Bauer, V. Komárek, M. Manojlín, J. Kábrt, H. Kisz, R. Kaiserová, A. Doležal a J. Weiser tvorili expozíciu, pričom kurátor zohľadnil okrem

Jedna z vernisáží, foto Libor Velan

vysokéj kvality aj osobnú znalosť autorov. Dôležitou súčasťou bola osvetla, pretože na paneloch boli zastúpené všetky základné grafické techniky. Zápisy v knihe návštev sú svedkom, že podujatie naplnilo svoj účel a v jubilejnom roku sa knižná značka dostala opäť do povedomia verejnosti.

Vítazoslav Chrenko

JUBILEJNÍ VÝSTAVA VLADIMÍRA KOMÁRKA

V pátek 22. června 2018 se v Muzeu a Pojizerské galerii Semily uskutečnila vernisáž výstavy *Ohlédnutí 90* k nedožitým devadesátým narozeninám Vladimíra Komárka. Za přítomnosti rodiny a početného množství milovníků Komárkovy tvorby vzpomínali na umělce po úvodním slově ředitele muzea a kurátora výstavy Miroslava Šnaiberka herečka Jiřina Bohdalová, herec a malíř Jan Kanyza a malíř a architekt Michail Ščigol; hudební vystoupení obstarala klavíristka a zpěvačka Barbora Mochowa. Většina z vystavených několika desítek obrazů byla na veřejnosti prezentována poprvé, neboť pochází ze soukromých sbírek a sbírek různých institucí, ale i přesto se celkový výběr stal vynikajícím průřezem umělce celoživotního díla. Velice zajímavá byla expozice grafiky a ilustra-

Z výstavy V. Komárka, foto Jaroslav Šulc

cí doplněná videoprojekcí, která svým uspořádáním navozovala pohled do Komárkova ateliéru. Výstava důstojně připomněla nedožitě Komárkovo jubileum při vědomí, že je to už šestnáct let, co nás Vladimír opustil. Výstava trvala do 26. 8. 2018.

Jaroslav Štorek

ISTANBUL 2018

Letos proběhla soutěž v tureckém Istanbulu označená jako čtvrtá. Snad v návaznosti na soutěž konanou v rámci 33. kongresu FISAE, tehdy s pořadovým číslem tři (viz Knižní značku 4/2010, s. 116). Vyhlášený námět byl lákavý – *Lékárenství, léky a lidské zdraví*. Kongresem FISAE se Turecko dostalo do světového popředí, a tak účast 396 umělců z 24 zemí nepřekvapuje. Na výstavu a do katalogu se z nich dostalo jen 238 a jen podle něj se dá usuzovat, jaké byly asi původní poměry zúčastněných. Turci přirozeně zcela převládli. Nad deset se pak do katalogu dostalo jen 13 umělců z Číny. Pět a těsně nad tuto hranici pouze tvůrci z Polska, Běloruska, Ruska, Srbska a Itálie. „Exoty“ jsou tři umělci: Ind, Malajsijec a Mexičan. Od nás soutěž obeslali Pavel Hlavatý a Jaroslav Minář. První cenu získal Mauricio Schvarzman z Argentiny,

druhou Bulharka Maja Čolakova (Maya Tcholakova) a třetí Nazan Sümez z Turecka. Mezi čtyřmi obdarovanými zvláštní cenou je **Zdeněk Bugár** ze Slovenska a mezi devíti, kteří obdrželi zvláštní uznání, jsou tři z Bulharska. Zajímavý úspěch. Jsou to všichni zúčastnivší se. Zvláštní

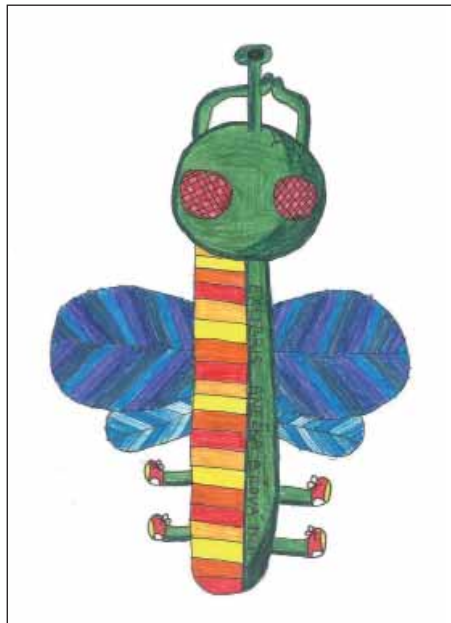
Mauricio Schvarzman, X3

pozornost si zasluhuje Mauricio Schvarzman (nar. 1947). Prolomil konzervativní vidění, když vyhrál v roce 2013 hlavní cenu v Sint-Niklaas se svým barevným linorytem! (Viz Knižní značku 1/2014, s. 21.) Předtím se Argentinci dlouho marně snažili ve větším počtu proniknout do světa se svými linoryty. Uživali k tomu s vděkem i zprávy, které jim poskytovaly naše mezinárodní webové stránky. Až najednou se přece jen jeden Jihoameričan dostal na piedestal a již na něm zůstává. (Viz např. Knižní značku 4/2016, s. 128.)

Josef Chalupský

DĚTSKÁ EXLIBRIS Z Knihovny BBB V UHERSKÉM HRADIŠTI

Již po osmnácté vypsala Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti literární soutěž pro školní mládež s názvem *Píšu povídky, píšu básně...* s podtitulem ... *tentokrát ze zvířecí říše*.

Anežka Bílová, 11 let, kolorovaná kresba

Jako obvykle ji doprovodila výtvarná soutěž vypsána na tvorbu exlibris, a to pro tři věkové kategorie. Jako vyzvaní porotci jsme měli vždy vybrat 5–10 „nejlepších“. I když to byl příznivý rozsah, stěžilo bylo možné něco takového provést. Většina zaslaných prací má příjemný, milý výraz, velká část je se zajímavými nápady, vytvořená s jasným výtvarným cítem a často velmi pečlivě provedená. První tři místa obsadily dívky, přirozeně z nejvyšší věkové kategorie (6. až 9. třída). Uvedme si jejich jména, třeba se s nimi setkáme v budoucnosti. Takže: první cenu získala

jedenáctiletá žákyně Základní umělecké školy v Uherském Hradišti Anežka Bílová, druhou Alexandra Petrů z deváté třídy Základní školy ve Starém Městě a třetí Viktorie Kalinová z deváté třídy Základní školy v Březolupech. Vítězné exlibris Anežky Bílové představujeme.

Josef Chalupský

PŘÍMĚŘÍ A MÍR

Francouzští exlibristi z AFCEL (Association Française pour la Connaissance de l'Ex-Libris) a přátelé knihovny benediktinského kláštera v Saint-Mihiel uspořádali pod názvem *Příměří a mír* soutěž v tvorbě knižní značky. Týkala se přirozeně roku 1918 a připomněla nám nedávno konané výstavy s válečnými exlibris

Pavel Hlavatý, C3+C4, 2018

(viz Knižní značku 3/2015, s. 91, a 1/2017, s. 23). Přilákala slušný počet zájemců. Celkem 128 z 25 zemí. Jak je obvyklé,

bylo jich nejvíce z pořadatelské země. Francouzů bylo 20, ale hned za nimi 17 umělců z Argentiny, 15 z Turecka a 15 z Itálie. Zajímavá je účast tří výtvarníků z Indie. Od nás to byli dva: Karel Demel a Pavel Hlavatý. Argentinci se svými nedostatečně ceněnými linoryty a dřevoryty neodrazení soutěží stále. (Výjimkou je „slavný“ Argentinec Mauricio Schvarzman, viz zprávu *Istanbul 2018* v tomto

né nejasnosti uvádíme, že ta Ménierova červenka si udělala hnízdo v odhozené německé pilbě.

Josef Chalupský

VINAŘSKÁ GRAFIKA V DOBRUŠCE

Dva naši členové Ladislav Dvořák a Jiří Hlinovský se podíleli na realizaci výstavy **Víno v drobné grafice**, která se konala v Městském lapidáriu Dobruška na náměstí F. L. Věka ve dnech 12. 7. až 31. 8. 2018.

Gildas Ménier, C7

čísle.) První cenu získal Francouz Gildas Ménier, druhou Němec Josef Werner, třetí Francouzka Hélène Nuéová a čtvrtou Japonka Motoko Suenaga. Porota dále jmenovala dvě práce jako vynikající a 15 finalistů, mezi nimiž je **Pavel Hlavatý**. Nebývá zvykem doplňovat takovéto zprávy dvěma ilustracemi, ale tentokrát učiníme výjimku! Vedle vítězného exlibris Ménierova představujeme i exlibris P. Hlavatého, jehož exlibris (spolu s exlibris Francouze Alaina Menegonema, který by si zasloužil rovněž reprodukci) dokonale vyjadřuje zadaný námět. Podobných není v katalogu mnoho. Uniknout do symboliky je snazší. Kvůli mož-

Karel Beneš, L1/5, 1996

Jádrum výstavy byl soubor vinařských grafik Ladislava Dvořáka, který byl vystaven již na jaře roku 2016 ve výstavní síni tábořského Divadla Oskara Nedbala. V Dobrušce byl tento soubor rozšířen o vinařské listy ze sbírky Jiřího Hlinovského. Na výstavních panelech mohli diváci sledovat celý životní cyklus vína od zrání na vinici přes zpracování ve sklepě, až

po konzumaci. Některé panely měly speciální náplň, např. víno a ženy, Bakchus a jeho družina apod. Vystaveny byly nejen grafické listy známých českých i zahraničních grafiků, ale i etikety z lahví, loga vinařských firem a vinařských veletrhů apod. V rámci vernisáže, která se konala 12. 7. 2018 v 17 hodin, proběhla i degustace vína ze sklepa Jiřího Hlinovského.

Ladislav Dvořák

Je to vlastně procházka díly tvůrců od minulého století do současnosti z Čech, Slovenska a mnohých zemí Evropy a zámoří. Setkali jsme se s díly českých tvůrců, jako byli Cyril Bouda a jeho syn Jiří, Vojtěch Cinybulk, Michael Florian, Emil Kotrba, až po současné grafiky Karla Beneše, Olgu Vychodilovou a Jiřího Slívu. Ze Slovenska vystavovali Katarina Smetanová, Vítazoslav Chrenko a další. Ze zahraničí to byli Belgičané Gerard Gaudaen, Pam G. Rueter, Němec Herbert Ott, Polák Wojciech Jakubowski a mnozí další.

Výstavu zahájil východočeský žurnalista Miroslav Sixta za doprovodu slováckých písní v podání hudební skupiny Dr. Band.

Jiří Soukup

EXLIBRIS 1945–1990

Výstava v Galerii ABF v Praze, Václavské náměstí 31, volně navázala na výstavu **Ta kniha patří mně! Historie českého exlibris do roku 1945**, která se konala do 9. září 2018 v Národním památníku na Vítkově.

Na Vítkově byli představeni svými exlibris autoři narození do roku 1902 (celkem 90 autorů) a na výstavě v ABF byl nejstarším Ota Janeček, narozený v roce 1919, a nejmladším Martin Manojlín, narozený

v roce 1972. Celkem zde byla vystavena exlibris 102 autorů.

Současně se konala výstava **Generace 2018 EXL** v Galerii Skleňák v Praze-Dejvicích, která byla zahájena 30. 7. 2018 a na které bylo představeno 27 tvůrců

Daniela Benešová, L1/5, 2015

exlibris; 24 z České republiky (17 z nich vystavovalo i na výstavě v ABF) a 3 ze Slovenské republiky (Vítazoslav Chrenko, Katerina Smetanová a Katarina Vašičková, žijící v Řecku). Z mladších autorů vystavovalo ve Skleňáku sedm autorů: Jan Černoš, Josef Dudek, Zbyněk Hraba, Pavel Kubiček, Karel Musil, Marie Michaela Šechtlová a Renata Rea Šimlíková. Tato výstava byla ukončena 16. 8. 2018 a byla přenesena na dobu od 23. 8. až 5. 9. 2018 do Galerie Ladronka v Praze-Břevnově.

Po mnoha letech, kdy byla v Praze vystavována exlibris pouze nahodile při autorských výstavách a výstavách Komorní grafika v Galerii Hollar, měli Pražané

možnost se seznámit s bohatou tvorbou exlibris vynikajících českých grafiků. Velké množství českých výtvarníků se dlouhodobě či nárazově věnovalo a stále věnuje tvorbě exlibris na základě neutuchajícího zájmu sběratelů exlibris, většinou členů Spolku sběratelů a přátel exlibris.

Pro uspořádání těchto výstav v Praze, ale i v dalších městech České republiky, byly dva pádné důvody:

Před sto lety byl 16. listopadu 1918 založen v Praze v hotelu Palace **Československý spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze** třinácti jeho zakladateli. Spolek těmito výstavami připomněl svoji nepřetržitou stoletou činnost a své hlavní zaměření, tj. vznik drobných, ale krásných a výtvarně hodnotných exlibris.

Druhým důvodem bylo, že náš spolek dostal pověření uspořádat 37. kongres FISAE v Praze ve dnech 28. srpna až 2. září 2018. Návštěvy těchto dvou výstav byly zařazeny do bohatého kongresového programu, aby se mohli sběratelé z celého světa seznámit s českým grafickým uměním v oboru tvorby exlibris od začátku minulého století do současnosti.

Obě tyto výstavy podpořil Úřad městské části Praha 6. Výstava v ABF byla sestavena ze sbírek doc. Felixe Černocho a Jiřího Hlinovského. Výstavu v Galerii Skleňák obeslali vystavující autoři.

Jan Langhammer

EXLIBRIS V SOUČASNÉM SVĚTĚ

Další z výstav k 100. výročí SSPE a k 37. kongresu FISAE se konala v Galerii Hollar od 15. 8. do 2. 9. 2018. Výstavu zahájil 15. 8. 2018 Pavel Piekar, předseda SČUG Hollar, úvodní slovo pronesl Martin Manojlín, kurátor výstavy, a hudební dopro-

vod obstaral Jaroslav Svěcený, houslový virtuos. Jako doprovodný program se konala 31. 8. 2018 od 14 hodin komentovaná prohlídka s kurátorem výstavy

Alena Antonová, C4/col, 2018

pro veřejnost a účastníky kongresu FISAE s oceněním tří vystavujících: Jiřího Altmanna, Zbyňka Hruby a Marie Micháely Šechtlové, a od 15 hodin grafický trh exlibris a drobné grafiky autorů výstavy. Výstava nás opět utvrdila v tom, že se i v současné době věnují tvorbě exlibris významní čeští a slovenští grafici, kteří mají podle jmen majitelů exlibris zájeme o svou tvorbu jak u nás, tak zejména v zahraničí.

Celkem vystavovalo 24 grafiků. Byli mezi nimi jak starší vynikající tvůrci ex-

libris, jako Alena Antonová, Karel Beneš, Daniela Benešová, Eva Vlasáková, tak mladší umělci, jako Milan Bauer, Martin Manojlín a Tomáš Hřivnáč, či noví tvůrci, kteří se dobře uplatnili svými exlibris v posledních letech, jako Zbyněk Hřaba a Petr Palma. Ze slovenských autorů byli na výstavě zastoupeni svojí vynikající grafickou tvorbou manželé Dušan Kállay a Kamila Štanclová, kteří vždy překvapí gejířem svých tvůrčích nápadů. Sběratelé, kteří výstavu navštívili, byli ve svém živlu a jistě byli s tvorbou exlibris současných členů Hollaru nadmíru spokojení, zvláště když na výstavě našli i svá exlibris.

Martin Manojlín napsal do letáku k výstavě: „*Exlibris je jedna z grafických disciplín, vlastně je to velmi zajímavá disciplína. Exlibris již dávno neslouží svému původnímu účelu. Díky sběratelství se z exlibris stala komodita, u které se vyvíjí cena. Mnohdy se stává, že cena exlibris může značně převýšit cenu knihy, do které by se mělo dle původního účelu nalepit. V dnešním světě již originální grafické exlibris do knihy nepatří. Sběratelství exlibris vytáhlo tuto naši grafiku mimo oblast knihy, a sice do sběratelských šanonů.*“

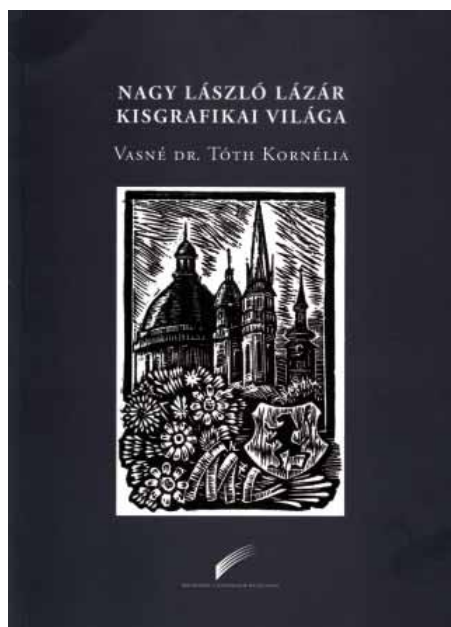
Jan Langhammer

PUBLIKACE

■ **Vasné dr. Tóth Kornélia. Nagy László Lázár kisgrafikai világa**

(László Lázár Nagy. Svět drobné grafiky)

Vydavatel: Országos Széchényi Könyvtár, Budapešť 2018. Brožovaná kniha má 160 stran, 67 obrázků a váží 282 g. ISBN 978-963-200-679-6.

Kniha je soupisem drobné grafiky významného maďarského grafika, malíře a tvůrce plaket Lászlóa Lázára Nagyho, který se narodil 10. září 1935 v 18. městském obvodu Budapešti Pestszentlőrinc. V jeho dětských letech se rodina přestěhovala do města Cegléd, kde autor dodnes žije a tvoří. V oblasti grafiky se zabývá převážně drobnou grafikou. Charakteristickým znakem jeho děl jsou husté linky a téměř zcela vyplněná obrazová plocha. Předložený seznam do konce roku 2017 čítá 713 děl tvořených převážně technikou linorytu, dřevorytu, mědirytiny a kombinace leptu s akvatintou. Zúčastnil se několika stovek samostatných a kolektivních výstav jak národních, tak i mezinárodních. Je zakládajícím členem Kroužku přátel drobné grafiky v Ceglédu (Ceglédi Kisgrafika Barátok Köre).

Kniha je členěna do několika hlavních částí. V první se nachází podrobný souhrnný popis děl autora jak z hlediska objednatelů, tak z hlediska témat, která se na jednotlivých dílech nacházejí. V druhé části následuje podrobný chronologicky seřazený seznam drobné grafiky. Seznam není rozdělený podle jednotlivých oblastí drobné grafiky, jak je zvykem v Čechách, ale zahrnuje společně exlibris, volnou a příležitostnou grafiku. V seznamu najdeme číslo díla, text nacházející se na díle, vysvětlení popřípadě poznámku k danému tématu, použitou grafickou techniku a rozměry díla v milimetrech. V další části knihy se nacházejí jmenný rejstřík dle objednatelů, jmenný rejstřík dle institucí a jmenný rejstřík hommage a in memoriam listů. Dále následuje zvlášť chronologický seznam samostatných a kolektivních výstav. V následující části je zobrazen výběr padesáti děl. Dalších šestnáct děl je zobrazeno v různých částech knihy. Na konci nechybí podrobný několikastránkový anglický souhrn, seznam zkratek a seznam literatury.

Bartolomej Rudas

Autorkou knihy je dr. Kornélia Vasné Tóthová, historička kulturních dějin, vědecká pracovníce oddělení plakátu a drobné grafiky Národní Széchényiho knihovny v Budapešti. Zaměřuje se zejména na exlibris, je členkou představenstva spolku Kisgrafika Barátok Köre (Kruh přátel drobné grafiky), dále členkou redakce časopisu Kisgrafika (Drobná grafika) a autorkou několika odborných knih o exlibris. Pravidelně publikuje v odborných časopisech, organizuje výstavy a přednášky o exlibris.

■ Bedřich Beneš Buchlovan

Zajatec Armidy aneb Má přemilá krasopaní Knihoslava

Knihu vydal Spolek českých bibliofilů k 110. výročí svého založení jako členskou prémii v roce 2018. Kniha má 280 stran a vyšla v nákladu 500 výtisků. ISBN 978-80-907186-0-9.

Portrét BBB známe nejspíše z dřevorytu Pavla Šimona (1953). Je jistě věrný, ale z období zralosti. Mimo něj jsou v knize tři fotografie z mládí (1913, 1915 a 1920) a z nich je okamžitě jasné, že láska ke knize byla dána BBB do vínku! Milovníkem knih se musel stát! Od okouzlení v pěti letech svázaným ročníkem Světozoru z roku 1880 (ten tehdy vycházel o rozměrech A3) to pokračovalo přes počáteční nahodilé setkávání s knihami z knihoven dětské a školní a pak stále bez ustání, v jediném proudu. Jen místy BBB připomíná obsahy knih, ale zajímalo jej stále více jak je kniha provedena, vybavena, jak ilustrována, jakým písmem vytištěna a na jakém papíře, prostě její vznik. Na několika místech jsou pozoruhodné výpis-

ky z textů. Je zde pečlivě sepsání o tom, jak knihy byly získány (darovány či koupeny), o osobních přátelstvích, knihkupcích, antikvariátech, SČB a jeho časopisu atd. Kniha je naplněná událostmi, dokonale přesně zaznamenanými. Historizující bibliofil bude nadšen údaji, které zde nalezne. Obsah je rozdělen do tří částí: *Pachole do zahrad Armidy nahlížející*, *Milenec krasopaní Knihoslavy* a *Ve službě paní Bibliofilie*, což je kratší bibliografický soupis. Jen málokde BBB dovolí svému spisovatelskému talentu, aby se rozvinul, např. v části o Gutenbergovi. Nás ale zajímá jeho osud exlibristický. Snad měl začátek v tom, že se chtěl v mládí pojistit proti zcizení či nevracení knih, a tak si do nich začal dávat „tajné znaménko“. Tím chtěl doložit v případném sporu, že mu kniha patří. Je to vlastně také „exlibris“, i když ne sběratelské. Skutečná exlibris objevil až v časopisech *Volné směry* a *Moderní revue*, aniž jej napadlo, že by si mohl pořídit vlastní. Obrat nastal, až když si jako milovník grafiky uvědomil, že si nemůže dovolit kupovat rozměrné grafiky v ceně několika desítek korun, což byl téměř jeho měsíční plat. A tak se držel hesla dr. Miloslava Novotného, že exlibris je grafika chudých. Brzy si vytvořil vlastní exlibris a začal s vyměňováním a objednáváním exlibris na své jméno. Během krátké doby se z něj stal významný sběratel a znalec exlibris, zejména českých a již v roce 1926 vydal Kroužek českých exlibristů jeho knihu *Moderní česká exlibris*.

Josef Chalupský

■ **Bulletin. Klub přátel Hollaru, červen 2018**

SČUG Hollar, Praha 2018. Brožura, 28 × 23 cm, 64 stran, 57 obrázků, 47 fotografií. Tisk: Kostelec nad Orlicí, AG TYP Tiskárna, černý ofsetový tisk, náklad není uveden.

Nápis na obálce a obě kresby (V. Špály a J. Čapka) připomínají, že bulletin vychází k 100. výročí vzniku Československé republiky. Oproti předchozím bulletinům se obsah rozšířil, zejména o úvodní spolkové informace o spolkové, publikační a výstavní činnosti (v Galerii Hollar i mimo ni). Následují pojednání o žijících i zemřelých jubilantech Hollaru v následujícím pořadí: Zdenka Braunerová, Martin Roudenský, Xénia Hoffmeisterová, Stanislav Holý, Václav Sivko, Josef Týfa, Vojtěch Preissig, Zdenka Braunerová (podruhé), Jindřich Kovařík, Květa Pacovská, Blanka Stehlíková, Květa Pacovská (podruhé), Zdenka Kabátová-Táborská, Blanka Votavová, Marie Filippovová, Emilie Tomanová, Dana Puchnarová, Xénia Hoffmeisterová (podruhé),

Karel Žižkovský, Jan Mauler, Vladimír Bujárek, Pavel a Milan Dřimalové, Dušan Kállay, Pavel Sivko, Libor Gronský, Josef Lhota, Richard Fremund a Miloslav Nováček. Následují seznamy tří zemřelých v roce 2017 (Vladislav Kaska, Antonín Odehnal, František Oberfalcer) a sedmi nově přijatých členů v roce 2017 (Petr Fiala, Petr Hampl, Saki Matsumoto, Vlasta Matoušová, Martin Salajka, Lenka Štěpaníková, Aleš Svoboda). V závěru je seznam oceněných hollaristů na Grafice roku 2017, na XXIII. festivalu komorní grafiky, na XV. trienále českého ex libris v Chrudimi a dalších soutěžích v roce 2017. Na konci jsou výstavní plány Galerie Hollar na roky 2018 a 2019. Zatímco tisk grafik je proveden většinou v dobré kvalitě, tisk fotografií je nezřetelný. Škoda, vzhledem k péči, která byla obsahu a typografické úpravě tohoto bulletinu věnována.

■ **Vltavotýnské symposium drobné grafiky. III. ročník**

Vydalo Městské centrum kultury a vzdělávání v Týně nad Vltavou v roce 2018.

Katalog k výstavě v Městské galerii Týn nad Vltavou, Dům U Zlatého slunce, 30. 6. – 26. 8. 2018, brožura A5, 28 stran včetně obálky, 9 obrázků, 16 fotografií. V katalogu jsou reprodukována exlibris sedmi účastníků symposia, kterými byli: Milan Bauer z Plzně, Zbyněk Hrabá z Prahy, Cecilia Chiovistelli z Florencie, Vítězoslav Chrenko z Hlohovce, Josef Odrážka z Vroclávku u Krnova, Miroslav Petřík z Týna nad Vltavou, Anna Maria Szalwa z Vratislavi a host Eva Hašková ze Všenor u Prahy. Katalog a výstava jsou doplněny pracemi žáků OA, SOŠ a SOU Třeboň, obor: uměleckořemeslné zpracování skla. Autoři textů: Petra Herotová, Petr Janský a Zuzana Navařilová.

Tisk: Tiskárna Fiala Týn nad Vltavou. ISBN 978-80-906828-4-9.

■ **Rudolf Jakubek (1902–1968). Grafické dílo**

Vydala Oblastní galerie Liberec v roce 2017 u příležitosti výstavy ve své galerii ve dnech 21. 9. – 31. 12. 2017 a v Regionálním muzeu v Teplicích ve dnech 12. 4. – 1. 7. 2018. Katalog výstavy, formát A5, 56 stran včetně obálky, 28 obrázků, český a německý text napsala Bohuslava Chleborádová. Malíř, grafik, ilustrátor a pedagog německé národnosti Rudolf Jakubek se narodil 5. 10. 1902 v Kynšperku nad Ohří, studoval na gymnáziu v Chebu a následně dva roky v Mnichově studoval divadelní vědu a dějiny umění. Základní vliv na jeho uměleckou tvorbu mělo studium na Akademii výtvarného umění v Praze (prof. K. Krattner, A. Brömse, F. Thiele). Do začátku 2. světové války se věnoval výtvarné a pedagogické

činnosti a často vystavoval. Války se zúčastnil jako voják na východní frontě, byl zajat a vrátil se do Čech v roce 1946. V roce 1948 následovalo jeho vysídlení do Bavorska. Usadil se v Lainecku u Bayreuthu, kde 21. 11. 1968 zemřel. Rovněž v Německu byl umělecky činný. Výstavní katalog obsahuje reprodukce jeho litografií, např. Autoportrét, Hledačky vši, Vražda z vilnosti, suchých jehel, např. Pokušení, Nevěstka babilonská, Dábel a těhotná žena, Abišag a král David, Golgota, Euridika, Obětování Izáka, Absolón, Sv. František, cyklus Ulenspiegel, ilustrace pohádek bratří Grimmů, Král Lear a reprodukce erotických kreseb, např. Milostné hrátky satyrů.

■ **Almanach Sdružení výtvarných umělců moravsko-slovenského pomezí 2017**

Ročník XXII, 29,7 × 21 cm, 126 stran, 250 obrázků a fotografií. Tisk: Brno, POINT CZ, barevný digitální tisk, 100 výtisků. ISBN 978-80-905778-5-5.

V úvodu je přehled činnosti spolku v roce 2017. Následují články o jubilantech: Josef Beneš 100, Miroslav Bílek 80, Pavel Hanzelka 80, Jan Kaplický 80, Ladislav Kuklík 70, Brigita Roderová 70, Anna Skřipská-Kubišová 70, Pavel Vavrys 70 a Lenka Jurečková 40. V almanachu zaznamenal Mgr. Vítězoslav Chrenko fotografiemi a texty setkání, výstavy a soutěže týkající se exlibris: 16. ročník ex libris Hlohovec, Exlibrisová žatva (Hradec Králové), Sympózi-um drobnej grafiky (Týn nad Vltavou), Velká pocta, Trienále ex libris Chrudim, Chrenkovci vystavovali v Martine, Zjazd SSPE v Chrudimi, Kto je pán Miranda? V závěru jsou reprodukovány novoročenky na rok 2018 a nová exlibris (Milan Bouda, Pavel Hanák, Vítězoslav Chrenko). Je třeba pochválit jak obsah almanachu, tj. redakční kruh a autory článků, tak grafickou úpravu a tisk. Almanach vychází díky finanční podpoře města Uherský Brod. *Lgh*

ČASOPISY

■ **GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 60/2018**

Belgičtí exlibristé slaví letos šedesát let od založení svého spolku, a tak je toto číslo o osm stránek tlustší. Třetí částí pokračují *Exlibris na exlibris* (jedno je od **G. Alexandrova**), druhou částí „dětská“ exlibris, kde mezi šestnácti ukázkami jsou exlibris **R. Šimlíkové** a **P. Hlavatého**. Čtyři „pozoruhodná“ exlibris jsou od Jorise Minneho (1897–1988) pro Jo. Schipperijna. Představeni jsou belgický grafik Léon Leenders (*1948) a německý sběratel dr. Peter Labuhn, orientovaný na Paříž; mezi dvanácti jeho exlibris je jedno od **J. Dudka**. Následují statě o Španělce Jolandě Carbajalesové (Yolanda Carbajales) s jejími mezzotintami a o Indovi Rakeši Banim (Rakesh Bani). Při-

pomenuty jsou linoryty dnes zapomínaného Jozefa De Beuleho (1910–2000), který má letos v létě v Sint-Niklaas výstavu. Mezi osmi novými přírůstky je exlibris od **O. Jelena**. Recenzovány jsou kniha *Exlibris Passion (Vášeň exlibrisová)* obsahující exlibris ze sbírky Belgičana Francise Dirixe (*1943) (s reprodukcí exlibris od **O. Kulhánka**) a katalog *Ex Digitalis. Salon 2017* z polské přehlídky věnované počítačové tvorbě.

Jch

■ **GRAFIEKWERELD**, No. 2. 2018, Nizozemsko

Malíř a grafik Jan van der Pol se narodil v roce 1949 v Aalsmeeru; jeho oblíbenou grafickou technikou je linoryt; žije a pracuje v Amsterdamu. Další článek je dvojportrétem manželské dvojice, belgické básnířky a kaligrafky Joke van den Brandtové (*1937) a belgického grafika Franka Iva van Damma (*1932); zatímco Joke se zabývá kaligrafií, ve které tvoří rovněž exlibris, Frank je především mistr grafických technik leptu, mědirytu a dřevorytu a autorem mnoha exlibris. V článku In memoriam jsou zaznamenána úmrtí sběratele Willema van de Weerd z Utrechtu (†17. 2. 2018), sběratele a grafika Dr. Ottmara Premstallera z Rakouska (†18. 3. 2018) a sběratele Willyho Braspennincxe (†31. 3. 2018) ze Sint-Niklaas. Rozsáhlý článek je věnován Karlu Vikovi a jeho tvorbě barevných dřevorytů řazených do rozsáhlých cyklů (např. Český ráj, Severní Čechy, Střední Čechy) a tištěných barevně z původních dřevorytových desek.

Lgh

■ **inPRESSIONI**, roč. 9, čís. 17, jaro 2018

Na začátku jsou recenze dvou výstav konaných na přelomu roku v Itálii. Jistě zajímavých, jak naznačují názvy *Daumier: současnost a různost* (Daumier: attualità e varietà) a *Escher, více než možné* (Escher, oltre il possibile). Následuje článek o františkánovi páteru Diegu Donatim (*1910), misionáři v Habeši, který tvořil pěkné dřevoryty. V článku o Ismailu Smithovi (1886–1972), narozeném v Barceloně, jsou představena především exlibris z počátku minulého století, která vždy potěší. Méně poutavé jsou lepty, kombinované často s akvatintou, případně mědirytinou, snad původně Slovince Mariana Kravose, uváděného též někde jako Itala. Jsou to „moderní“ strukturální obrazce. Zárné jádro čísla tvoří exlibris **Evy Haškové** s výbornými ilustracemi. Jak se dostal po smrti manželky a při putováním po Cestě svatého Jakuba (Camino di Santiago ve Španělsku) k exlibris líčí Artemio Ejarque Suñer. Vše doprovázené ukázkami exlibris. Zmíněny a ilustrovány jsou *Tři hvězdy Bruna da Osima* (1888–1962) a na závěr jsou recenzované dvě knihy, a to třídílná *Quintessenz der internationalen Exlibris-Literatur* od Karla F. Stocka, vydaná Technickou univerzitou ve Štýrském Hradci (česky snad *Základ mezinárodní exlibristické literatury*) a *Nagy László Lázár kisgrafika világa* (Svět drobné grafiky László Lázára Nagyho), Budapešť, National Széchényi Library Publishing House 2018. (K číslu je přiloženo původní exlibris Mariana Kravose podepsané autorem.)

Jch

■ **KISGRAFIKA, 2018/1**

Kornélie Vas-Tóthová přednesla úvodní řeč při zahájení výstavy ilustrací Pétera Ürmöse. Kornélie Vas-Tóthová podala podrobnou zprávu z mezinárodní konference o exlibris konané v Krakově na téma *Exlibris: značka vlastnictví – kus umění*. Výstava

maďarské grafičky Anny László byla otevřena 15. října 2017 ve velkém sálu Paláce reformované církve v Szegedu. Následně 13. prosince 2017 byla otevřena výstava významného maďarského grafika a malíře Jánose Kasse v Petöfiho literárním muzeu v Budapešti jako *Opožděná vzpomínka: Kass 90*. Pod názvem *Čekání na svátek* byla v obci Ajka otevřena výstava exlibris s vánoční tematikou a novoročních přání ze sbírky sběratelky Radó Andrásné. V seriálu *Knižní značky významných sběratelů* v Széchényiho národní knihovně byl představen Mihály Gulyás (1934–2008), pro kterého vytvořili exlibris rovněž Ladislav Rusek a Pavel Hlavatý. V časopisu je uveřejněn podrobný program 37. kongresu FISAE v Praze.

■ KISGRAFIKA, 2018/2

Zahajovací řeč Kornélie Vas-Tóthové, přednesená 20. listopadu 2017 při příležitosti otevření výstavy Exlibris KBK v Hegyvidéki Kulturális Szalonu v Budapešti, je zveřejněna v časopisu. V časopisu je výzva pro umělce z celého světa k účasti na mezinárodní výstavě exlibris *KBK 60*, která se bude konat v roce 2019 k 60. výročí založení KBK. Bartolomej Rudas

■ L'EX-LIBRIS français, N° 276, 2018

Exlibris a vexilologie je název rozsáhlého článku, který obsahuje popis 97 exlibris, na nichž jsou znázorněny vlajky (často ve spojení s erbem či lodí); je mezi nimi exlibris Bedřicha Petrlíka od T. F. Šimona. Jean-Marc Barfety popisuje zbytek exlibris z Knihovny Dauphinoise v návaznosti na článek z čísla 244/245 z roku 2007. Mezi přírůstky exlibris jsou zobrazena 4 exlibris od J. Wernera a 14 exlibris od K. Demela.

■ Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č. 2/2018

Zajímavý námět, ruce na hudebních nástrojích zobrazené na exlibris, zpracoval H. Neumaier; jedno z exlibris vytvořil J. Kavan pro Ing. Milana Humplíka. Další článek je věnován novoročenkám, které byly zaslány z Lipska.

Obširnou zprávou a mnoha fotografiemi je vzpomenuo výroční zasedání členů DEG ve Wurzbachu a je otištěno pozvání na 70. výroční zasedání DEG, které se koná 9. až 12. 5. 2019 ve Wetzlaru. Spolek Kirchnerhaus v bavorském Aschaffenburgu, kde se expresionistický malíř, grafik a sochař Ernst Ludwig Kirchner (1880–1938) narodil, si nechal vytvořit pro svoji knihovnu exlibris s jeho portrétem (autor Frank Eissner) Marietta Hagedorn vzpomíná, jak se stala sběratelkou exlibris. Zobrazeno exlibris J. Slívy (Ex libris Marc Chagall).

Společně s časopisem byl rozeslán katalog soutěže v tvorbě exlibris a příležitostné grafiky k výročnímu zasedání ve Wurzbachu; od nás se soutěže zúčastnili G. Hujber, V. Sobota a V. Suchánek, a to exlibris vytvořenými pro Helgu Becker-Bickerich.

■ Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft č. 2/2018

V úvodním článku je připomenuto 25 let od založení Písemného a vlastivědného muzea Bartlhaus ve Pettenbachu a 25 let od smrti jeho zakladatele Leopolda Feichtingera (1919–1993). Jedním exlibris a článkem o jejím životě je připomenuta výtvarnice Edith Langerová (1892–1952); narodila se 6. 2. 1892 v Těšíně ve Slezsku.

■ **Nordisk Exlibris Tidsskrift 2018/2** (Severský exlibristický časopis)

Je krátce představeno 25 současných tvůrců exlibris. Jako sběratelé jsou představeni Petra a Hans-Joachim Kretzovi a v závěru Rajmund Aszkowski (*1967) a Katarzyna Barszczak (*1986), oba z Polska, jako tvůrci exlibris.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 109/2018**, Švýcarsko

Jsou připomenuta dvoudenní švýcarská setkání exlibristů mezi lety 1993–2018. Před 75 lety vyšla současně francouzsky a anglicky kniha Malý princ od Antoina de Saint-Exupéryho. Před 150 lety se narodil švýcarský malíř, ilustrátor, grafik a sochař Cuno Amiet (1868–1961), který rovněž vytvořil několik exlibris v roce 1903. Spisovatelka Nanny von Escher (1855–1923) vlastnila heraldické exlibris od neznámého autora.

Lgh

Z INTERNETU

Krátkou reportáž za zahájení výstavy **Mezinárodní soutěže exlibris u příležitosti 37. kongresu FISAE v Praze 2018** naleznete na stránkách

<https://prahatv.eu/zpravy/praha/praha/8125/svetovi-exlibriste-se-setkali-v-praze>

Elektronickou verzi katalogu výstavy duchovních exlibris ze sbírky Strahovské knihovny **Vzal jsem tu knihu z rukou anděla** naleznete na stránkách

https://www.strahovskyclaster.cz/file/6f9f4cd6ce48186f2430672e5411f44d/1424/Strahov_Expo_ExLibris_210x270mm_QR.pdf

Z DOPISŮ

Vážení přátelé exlibris, vážení přátelé dobrodružství, romantiky i tichého rozjímání, přátelé smyslu pro řád, shromažďování, třídění a uspořádání letmých nálad i naléhavosti ducha doby, přátelé umění a umělců a všech lidí po celém světě, jež jste propojovali, ať ta doba byla jakákoli – tak jsem vás vždy vnímala – vám patří dík.

Tak jsem to cítila, když jste mne poctili jedním z děkovných listů k 100. výročí spolku. Srdečný dík za vaše nadšení, kterým ho zažíváte i v ostatních, a stáváte se inspirací nám všem.

V úctě Michaela Lesařová-Roubíčková.

V Praze 18. 7. 2018.

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

■ **Výborová schůze** se konala dne 21. 6. 2018 za řízení předsedou dr. F. Černochem a přítomnosti 6 členů výboru a 2 hostů. Na kongres FISAE je přihlášeno zatím 410 osob. J. Hlinovský podal zprávu o zajištění doprovodných akcí a výstav kongresu. Přítomný Pavel Hlavatý sdělil, že výstava Františka Bílka se bude konat v kostele sv. Václava na Zderaze.

■ **Výborová schůze** se konala dne 19. 7. 2018 za řízení předsedou dr. F. Černochem

a přítomnosti 8 členů výboru a 2 hostů. Celá schůze byla věnovaná stavu příprav 37. kongresu FISAE. Na kongres se doposud přihlásilo 440 osob.

■ **Výborová schůze** se konala dne 9. 8. 2018 za řízení předsedou dr. F. Černochem a přítomnosti 6 členů výboru a 1 hosta. Převážná část schůze byla věnovaná stavu příprav 37. kongresu FISAE. Na kongres se doposud přihlásilo 456 osob.

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR, Smetanovo nábřeží 6, Praha

3. 10. – 28. 10. 2018

Jaroslava Severová

31. 10. – 25. 11. 2018

Eduard Ovčáček: Mediální přesahy / kurátor Richard Drury

28. 11. – 23. 12. 2018

XXIV. festival komorní grafiky / kurátor Petr Fiala

Galerie Evropského domu, nám. Republiky 12, Plzeň

6. 11. – 30. 11. 2018

Současné české exlibris

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Smetanovy sady 2, Plzeň

1. 12. – 21. 12. 2018

Historie a současnost českého exlibris

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10740 Mgr. Lenka LEŠŇOVSKÁ, Suchanova 1499, 399 01 Milevsko.

■ **ZMĚNA ADRESY:** 10522 Mgr. Vlasta KAPSOVÁ, Bolevecká 598/5, 301 00 Plzeň; 10553 Stanislav MLÝNEK, Žerotínova 1664/57, 130 00 Praha; 10524 Mgr. Karel MUSIL, Kukelská 904/3, 198 00 Praha; 30060 Katarina VAŠÍČKOVÁ, Misaralíotou 13A, GR-11742, Athens, Greece.

■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST:** 10647 PhDr. Magdalena RYCHLÍKOVÁ z Prahy.

■ **ZRUŠENÍ ČLENSTVÍ PRO NEPLACENÍ PŘÍSPĚVKŮ:** 10722 Mgr. Monika BRCHELOVÁ z Prahy.

■ **ZEMŘELI:** Josef ŠEVČÍK ze Šternberka (†12. 6. 2018).

**Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris, založený v roce 1918,
se sídlem: Zelenečská 129/34, Hloubětín (Praha 14), 198 00 Praha.
Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze,
oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.
Poštovní adresa: P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.
IČ 00443522. Webové stránky: www.sspe.cz.**

Číslo účtu/Konto:

87951/0300 v měně CZK, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Číslo účtu/Konto:

IBAN: CZ02 0300 0000 0002 3224 2690, SWIFT/BIC: CEKOCZPP v měně EURO, Československá obchodní
banka a. s., Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Předseda: **doc. PhDr. Felix Černochoch, CSc.**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.
E-mail: cernochvip@seznam.cz. Mobil: 774 193 607.

Jednatel: **Karel Urban**, Na Vyhlídce 291, 252 06 Měchenice.
E-mail: urbankm@tiscal.cz. Telefon: 251 566 517. Mobil: 728 150 639.

Hospodářka: **Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové.
E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky a členská evidence: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**, Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň.
E-mail: langhammer.jan@o2active.cz. Telefon: 377 265 076.

Seznam příloh:

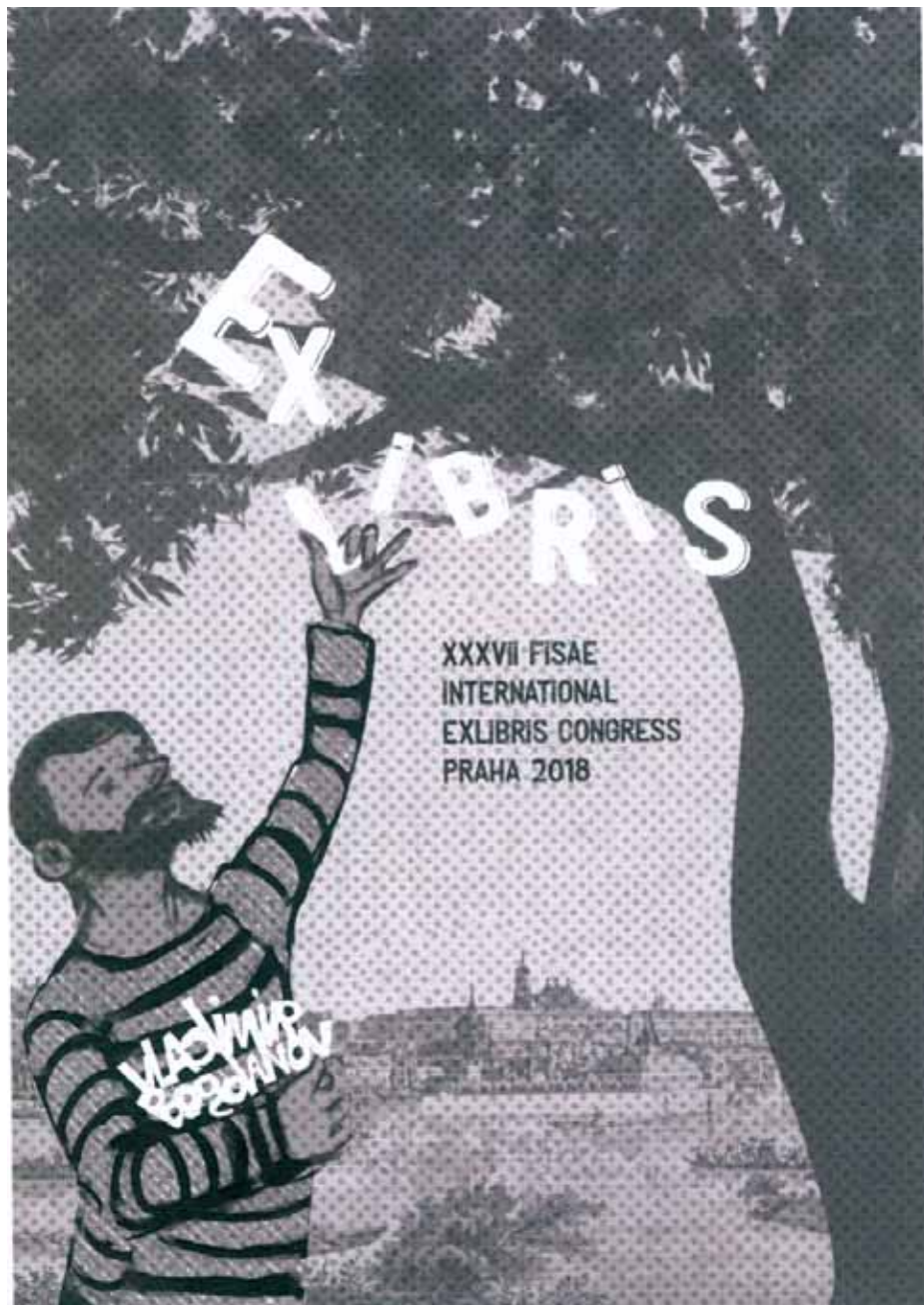
Katalogové listy: Lubomír Netušil, Vladimír Pechar, Marie Michaela Šechtlová a Josef Weiser. Pozvánky. Sub-
skripcie souboru Vivat Praha.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 3/2018

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@o2active.cz.
Redakční kruh: doc. RNDr. Josef Chalupský, PhDr. Jiří Ort a RNDr. Karel Žižkovský.
Jazyková korektura: Mgr. René Keller a Mgr. David Polčák.
Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.
Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.
Náklad 520 výtisků.
Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Zelenečská 129/34, 198 00 Praha 9, pro
své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.
Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 9. 2018. Redakční uzávěrka příštího vydání je 30. 11. 2018.

Alexander Socht, CGD, 2018

Vlastimil Sobota, L1, 2018

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

Na titulní straně:
Mauricio Schvarzman, X3, 2017